

Hol a pokolban lehet ez a Hansi?*

1956. szeptember 16., vasárnap késő este volt. Nemrég harangoztak. Előbb négy érceset a kis-, majd tíz öblösebbet a nagyharanggal, halkán, ahogy ilyenkor szokás, csak diszkrétén jelezve az idő múlását. A félig leszakadt redőny résein beleselkedő hold félkaréja megcsillant a réz kávédaráló fogantyúján. Paradicsommártás, sült-füstölt kolbász és pirított hagyma elegyének ínycsiklandó, langyos illata terjengett az apró konyhában. Teréz nem rakta el a délben főtt ételt. Minek? Tudta, hogy az urának az lesz az első, ha hazajön. A sparherd előtt görnyedt a kopott, kék sámlin és kukoricát morzsoló másnapra az állatoknak a lába közt álló kiskosárba, amit még Hansi apja font a patakparti fűzfa vesszőjéből. Inkább még most, ne kelljen korán reggel vacakolni vele. Már nem sok maradt a tavalyiból a padláson, talán az utolsó előtti kosárral hozta le az ura reggel.

Hamarosan itt a törés ideje – gondolta bosszúsan –, és előtte még a szüret is. Süthetek megint egy vájdling lángost a sok ingyenélőnek. Nem szerette a kukoricatörést. Kezd hideg lenni már olyankor, az ember keze meg majd odafagy a kukorica szárához. Volt egy nadrágszíjnyi, de elég hosszú parcellájuk az akácokban, a Gete alatt, amit még Hansi örökölt a szülei után, de többnyire azért csak ő művelte. A férfiaknak elég a bánya, meg műszak után a fröccsözés a Fölsőben. Na, ja! Jobbára a nőkre marad a szőlős, a kukorica meg a krumplicapálás is – gondolta magában zsémbelve. Persze ez teljesen azért nem volt igaz. Váratlanul elmosolyodott, ahogy egy piros szemű csövet pillantott meg a földre szórt kupacban.

De jó lesz ez a húgomnak! Erre hamarabb odatalál a gólya – jutott eszébe, és rögtön félre is dobta a kredencre, a réz mérleg jobboldali serpenyőjébe. Kicsit ki is billent a mérleg csőre ahogy a balban is megmozdultak a súlyok. Holnap megyek hozzá, meg kell beszélünk a kukoricatörést, elviszem neki. Úgyis régen pletykáltunk egy jót. Máriék már nyolc éve próbálkoztak elkeseredetten a gyermekáldással, de sehogy sem jött össze nekik. Nem tudom, nálunk jött a Szepi, amikor mi akartuk. Kivel lehet a baj? – gondolta. A Franz sógor, amilyen nagyhangú, nem hiszem, hogy vele. Mondjuk az is igaz, hogy amelyik kutya ugat, az nem nagyon harap.

A csutkából időnként rádobott néhányat a tűzre. Túl hideg ugyan nem volt még, de ezzel főzött, fűtött és világított is magának. Villanyt nem kapcsolt. Minek? A tűzhely platnijából kivett középső karikán kikandikáló fény éppen elég volt ehhez a munkához. A kék, levesestányér formájú, zománcos lámpabúráról lelógó légyapapír pár pillanattal korábban ejtett rabul egy nyárról itt feledkezett rovar. Zizegő haláltusája még hallatszott az esti csendben. De az asszony ezt nem hallotta, hát nem is zavarta. Feje az álmoságtól időnként előrebillent mellkasára, szeme le-lecsukódott, de a harang alig hallható két rövid kongására újra megriadt, és most már tényleg aggódni kezdett.

Uristen! Jól hallottam? Már fél tizenegy? Hol a pokolban lehet ez a Hansi? – dohogott. Minden vasárnap elmegy a Fölsőbe zsugázni, de kilenc körül azért általában hazatalál. Aztán, hogy csak nem jött, lassan visszatért előbbi gondolataihoz, Máriához, a kukoricatöréshez, az egy szem fiához, aki már az igazak álmát aludta a belső szobában.

Saját szobája van – büszkélkedett magában –, nem minden bányászcsaládban van ám ilyen. Akad, ahol hat, hét gyerekre jut egy lyuk, rosszabb esetben a szülőkkel együtt. Hansiék is hárman voltak testvérek. Az egyik öccse, az idősebbik, a Franz, az a finneknél harcolt, aztán Németországban maradt a háború után, a másik meg, a kisebbik, nagyon fiatalon esett el valahol az oroszoknál. Ott védte a hazát huszonkét évesen. Nem is tudtunk meg róla semmi közelebbit. Vajon hol

* Részlet a szerző most készülő regényéből

van eltemetve? Van-e egyáltalán sírja, vagy csak elkaparták valahol az út szélén, az árokban? Szegény Georg, emlékszem rá, jóképű, jólelkű gyerek volt, csak kicsit talán banga, olyan magának való. De azért nekem is tetszett. Talán jobban is, mint a Hansi – vallotta be magának. A szomszéd Teri még tegnap is könnyes szemekkel emlegette. Lehetett valami köztük akkor régen. Mintha Hansi mondta is volna egyszer nekem, vagy csak a faluban hallottam? Mondanak itt annyi mindent. De ezekről a dolgokról már senki nem beszél.

Van ott egy szép gyerek, a kicsi Georg. Mennyi is lehet most? Annyira már nem is kicsi, lassan végez az iskolában. Á, a Hansi öccséhez nem lehet köze. Ő már több mint egy éve bezsuppolt, mikor a baba megszületett. Alighanem halott is volt akkor már. A gyerek apja, az aztán egy mihaszna ember. Csak iszik egész nap, mint aki tüzet nyelt. Nem lesz hosszú életű, az biztos. A múltkor is talicskán tolták haza a kocsmából.

Mi akkoriban, mikor ezek a fiúk bevonultak, már házasok voltunk és a kis Szepi is megvolt, ezért a Hansit szerencsére nem vitték el katonának. Pedig ő is ment volna, amilyen nagy természete van. Na, és a Franz, arról most is csak olyat hallani onnan kintről, hogy jobb is, ha semmit. Nem fog az már megváltozni soha. De ha erről van szó, a Hansi rögtön letorkollja az embert, hogy „mit tudsz te erről”? Sosem emlegeti a testvéreit, pedig biztosan hiányoznak neki. Persze ezekről a dolgokról senki nem mer beszélni.

Alig tíz éve annak, hogy szinte mindenről mi, svábok tehattünk. De itthon egymás közt azért lehetne rájuk emlékezni, nem? Hányan veszték oda, hány asszony siratja még ma is a férjét vagy a fiát. És hány svábnak kellett mennie a háború után? Kitelepítés, internálás, málenkij robot. Ki bűnös, ki nem? Az a rohadt politika! Miért nem hagyják az embereket békében élni? Mi mindig csak dolgoztunk, mit az állat. A szüleim, a Hansi szülei meg azoknak a szülei is és azoknak a szülei is. Hát tehetünk mi róla, hogy az a Mária Teréz annak idején ide rakott minket? Azt a kicsit is irigylik tőlünk, amit száz év alatt összeszedett a két család?

Ösztönszerűen, belülről és valóban is megrázkódva rázta le magáról ezeket a fájó gondolatokat. Próbált inkább a szívének kedvesebb dolgokra koncentrálni.

Ők négyen voltak testvérek a húgával és két bátyjával. Az egyik fiú, a mi Franzink, pesti ember lett, a többiek meg itt élnek Csolnokon. De egyikük sem ágrólszakadt. „Pesti ember” a bátyám, ezt sem sokan mondhatják magukról – dagadt az amúgy nem túl dús keble. A legtöbben a falu határán alig jutnak túl. Legfeljebb Dorogra vásárolni vagy a hivatalba mennek. Pont tegnap járt itthon a Franz, hogy hívjon minket a szüretre, mert hiába lett városi, azért a szőlője meg a pincéje csak hazahúzza. Kispesten azért nincs ilyen. Hogy örül, ha csomagolunk nekik valami disznóságot. Pesten ilyet nem kapni. Valamit sutyorogtak a Hansival kinn a gangon mikor bagóztak, de nem akarták elárulni mit. Biztos olyan férfi dolog. Legyenek vele boldogok! Itt Csolnokon amúgy egy kicsit mindenki rokon. Wan si ti Resi und ti Rosi efn Staariegl niedehocke prunze, noche rinns pe de Treifaldigkeits szopor zam. Ha Rézi és a Rózi leül pisilni a Staariegl nevű dombon a Szentháromság szobornál összefolyik. Helyi szólás arra, hogy többnyire mindenki rokon a faluban (legalábbis apám így mondta).